

BÆREDYGTIGHED I UDVIKLINGSPROJEKTER

Vedtaget af Projektrådgivningens Styregruppe december 2008

PROJEKTRÅDGIVNINGEN VIL FREMME:

- En nuanceret opfattelse af bæredygtighed, hvor bæredygtigheden ses i et samlet perspektiv og vurderes i forhold til den konkrete udviklingsindsats karakter, størrelse og egne målsætninger - således at det ikke et enkelt aspekt (f.eks. finansiel eller teknologisk eller miljømæssig bæredygtighed), der alene er afgørende.
- At der i det samlede perspektiv indgår den kapacitet, der opbygges i partnerorganisationen og målgruppen (som del af styrkelse af civilsamfundet) og det potentielle til inspiration eller direkte spredningseffekt i forhold til omgivelserne, som udviklingsindsatsen vil fremme.

BÆREDYGTIGHED – HVORFOR?

Bæredygtighed er et af de afgørende kriterier i vurderingen af udviklingsbistand og -projekter. Målsætningen om at bidrage til at skabe bæredygtig udvikling er central i Civilsamfundsstrategien og i mange andre strategier og erklæringer.

Det stærke fokus på bæredygtighed afspejler bl.a. erfaringer fra bistandsprojekter i 60'erne og 70'erne. Her var indsatserne lagt an på at kunne fremvise hurtige, konkrete fysiske forandringer ofte med udsendte danske eksperter i spidsen og danske organisationer som dem, der gennemførte projekterne. Erfaringen viste, at disse forandringer ofte ikke var vedvarende, og at bistanden kun kom en relativt begrænset målgruppe til gavn. Der blev ikke opbygget lokal kapacitet til at kunne videreføre effekterne af projekterne, og de kom ofte til at udfylde de huller, der egentligt – for at det skulle være varige og bæredygtige - burde udfyldes af den lokale stat/myndigheder.

Projektrådgivningen vil i sin virksomhed understøtte, at udvikling skal have et langsigtet perspektiv, og at vi skal bidrage til at skabe varige positive forandringer i fattige menneskers livsvilkår. Som et absolut minimum må indsatsen ikke stille hverken vores samarbejdspartnere eller målgrupperne i et uhensigtsmæssigt afhængighedsforhold efter projektets/indsatsens afslutning.

BÆREDYGTIGHED - DEFINITION

Ligesom med mange af de øvrige centrale begreber i udviklingsbistand findes der mange forskellige definitioner af begrebet bæredygtighed (Se udvalgte eksempler side 6). Projektrådgivningen har valgt at lægge følgende definition af bæredygtighed til grund for kurser, rådgivning og forvaltningen af Projektpuljen:

“En konkret udviklingsindsats er bæredygtig, når partnerorganisationen og/eller målgruppen som følge af indsatsen opnår varige fordele og effekter, som kan videreføres efter at indsatsen er afsluttet. Bæredygtigheden skal kunne sandsynliggøres forud for indsatsens start, og den skal vurderes i lyset af indsatsens karakter, størrelse og egne målsætninger”.

Det betyder:

- Indsatsens bæredygtighed skal vurderes i forhold til partnerorganisationens/målgruppens varige udbytte. Det er indsatsens fordele/effekter, som skal fastholdes og videreføres – ikke nødvendigvis alle aktiviteterne eller projektorganisationen.
- Omfanget af de varige fordele/effekter afhænger af det konkrete projekt og skal vurderes i forhold til indsatsens egne målsætninger.
- Fordelene/effekterne skal videreføres i en forlænget periode – ikke nødvendigvis uendeligt.
- Fordelene/effekterne skal kunne videreføres efter hovedparten af støtten er bortfaldet – ikke nødvendigvis hele støtten. Man kan godt fortsætte samarbejdet med partnerorganisationen om andre projekter med enten nye målgrupper eller nye målsætninger.
- Fortsat spredning af indsatsens fordele/effekter til andre partnere eller målgrupper kan også betragtes som en videreførelse.

FORSKELLIGE ASPEKTER AF BÆREDYGTIGHED

Begrebet bæredygtighed har en række forskellige aspekter. F.eks. vil den politiske og sociale bæredygtighed være afgørende i et projekt der arbejder med bønderes jordrettigheder, mens den finansielle og organisatoriske bæredygtighed vil veje tungt i vurderingen af et projekt, der arbejder for etableringen af mikrofinans institutioner for fattige målgrupper.

Det er ikke nødvendigvis alle de nedenstående aspekter eller spørgsmål, der er lige relevante for den konkrete udviklingsindsats. Men det er vigtigt, at man i formulering af projektet og en evt. ansøgning overvejer:

- ⊙ Om de forskellige delspørgsmål er relevante i forhold til den konkrete kontekst og i bekræftende fald:
- ⊙ Hvordan projektet skal tilrettelægges, så det med sandsynlighed fører til de ønskede varige forbedringer og effekter.

■ Politisk bæredygtighed:

- ⊙ Er der en gruppe der har den politiske vilje og evne til at arbejde for projektets mål?
- ⊙ Er der grupper eller enkeltpersoner, der vil modarbejde projektets mål?
- ⊙ Har partnerorganisationen og målgruppen ejerskab til projektet og dets mål?

■ Organisatorisk bæredygtighed:

- ⊙ Bygges der på eksisterende organisationer?
- ⊙ Opbygges der parallelle strukturer (især set i forhold til den offentlige service)?
- ⊙ Opbygges der rivaliserende strukturer?
- ⊙ Har samarbejdspartneren tilstrækkelig kapacitet (f.eks. i form af viden, organisatorisk styrke, personale, strategier etc.)?
- ⊙ Er samarbejdspartneren egnet? Ligger projektet indenfor organisationens naturlige arbejdsfelt? I hvilken grad repræsenterer samarbejdspartneren målgruppen / er forankret hos målgruppen?
- ⊙ Hvordan kan projektets resultater, erfaringer eller metoder spredes til andre organisationer eller målgrupper?

■ **Finansiell bæredygtighed:**

- ⊙ Kan aktiviteter eller effekten af projektet videreføres efter udløbet af den økonomiske støtte?
- ⊙ Kan partnerorganisationen overtage de relevante driftsudgifter efter udløb af projektet?
- ⊙ Kan der skabes en anden form for lokal ressourcemobilisering?
- ⊙ Er omkostningsniveauet passende til de lokale forhold – herunder er der alternative måder som opgaven kan løses på (til en lavere pris)?
- ⊙ Vurdering af den samlede cost-benefit (herunder en analyse af hvor mange penge der puttes i den direkte målgruppe pr. individ).

■ **Teknologisk bæredygtighed:**

- ⊙ Er den anvendte teknologi hensigtsmæssigt og accepteret i forhold til det omgivne samfund og partnerens kapacitet?

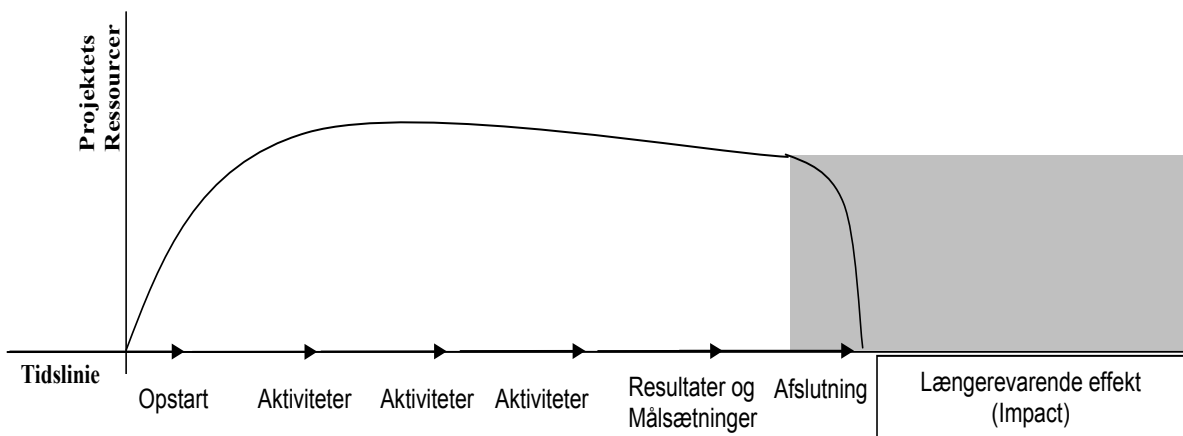
■ **Social og kulturel bæredygtighed:**

- ⊙ Er de forandringer projektet har til hensigt at skabe socialt og kulturelt acceptable?
- ⊙ Findes der sociale og kulturelle kræfter, der vil understøtte ændringerne?
- ⊙ Findes der sociale og kulturelle kræfter, der vil modsætte sig ændringerne?

■ **Miljømæssig bæredygtighed:**

- ⊙ Hvordan vil projektet påvirke det omgivende miljø?
- ⊙ Hvordan vil projektet påvirke forbruget af naturressourcer?
- ⊙ Er der taget højde for, hvordan fremtidige ændringer i det lokale miljø og klima kan påvirke projektet.

BÆREDYGTIGHED I PROJEKTFORMULERINGEN

Figuren illustrerer betydningen af at overveje, hvordan varige fordele og effekter kan videreføres efter projektets afslutning – og dermed videreføre de resultater og målsætninger, som projektet forpligter sig til at nå. Overvejelserne om bæredygtighed i projektformuleringen skal bl.a. føre til:

- En beskrivelse af, hvordan de opnåede projektmål

vil blive videreført i det grå felt som varige fordele eller effekter (f.eks. stærkere organisering, styrket bevidsthed, varige strukturer, øgede indkomstmuligheder, ændret adfærd hos målgruppe/myndigheder osv).

- En beskrivelse af hvordan projektet vil understøtte, at den ønskede videreførelse bliver sandsynlig.

BÆREDYGTIGHED I FORBINDELSE MED PROJEKTPULJEN

I vurderingen af ansøgninger til Projektpuljen vil kravene til bæredygtighed være afstemt efter projektets karakter og størrelse, samt af den ansøgende organisations erfaring. Større projekter og større projekterfaring vil betyde højere krav til, at det på forhånd er sandsynliggjort, at projektet fører til forbedringer af målgruppens livsvilkår og/eller af partnerorganisationens kapacitet, som kan fastholdes efter projektperiodens udløb.

Vi anerkender, at det i mindre projekter (og for mindre erfarne organisationer) kan være svært at opnå resultater med langsigtet bæredygtighed. Der vil i vurderingen af disse indsatser blive set på kapacitetsopbygning af lokale organisationer og strukturer, samt muligheden for via det konkrete projekt at kunne opbygge et længerevarende partnerskab end enkeltstående aktiviteter giver mulighed for.

Hvis der i større projekter er tale om et nytænkende eller eksperimenterende projekt, vil vurderingen af bæredygtighed have fokus på, hvordan de nye erfaringer kan anvendes efter projektets afslutning.

BÆREDYGTIGHED OG FASEOPDELING

Hvis et projekt kræver mange år for at realisere sit fulde potentiale, vil det være muligt for erfarne ansøgere med en god track record og med en partner med den nødvendige kapacitet at faseopdele projekter, hvor alle elementer ikke nødvendigvis er til stede fra starten af projektet, men hvor det er sandsynligt, at elementerne vil kunne komme til udfoldelse i løbet af de forskellige faser.

Målet med at arbejde i faser er at give danske organisationer og deres partnere mere plads og rum til at kunne tænke langsigtet fra start, og tilrettelægge projekterne således at det bliver virkelige læreprocesser, hvor der justeres undervejs på baggrund af indhøstede erfaringer, og dermed sikres størst mulig lokal forankring og en højere grad af bæredygtighed inden projektet afsluttes / udfases.

Der stilles dog en række krav til faseopdelte projekter, bl.a. en langsigtet strategi, progression i det samlede projekt, systematisk erfaringsopsamling og velafgrænsede faser, som tilrettelægges, så partneren eller målgruppen ikke stilles i et uhensigtsmæssigt afhængighedsforhold, hvis de efterfølgende faser ikke gennemføres.

PROJEKTRÅDGIVNINGENS POSITIONSPAPIRER

Projektrådgivningens styregruppe har vedtaget en række faglige positionspapirer, som beskriver vores opfattelse af, hvordan forskellige centrale begreber i udviklingsarbejdet skal forstås og fortolkes i praksis.

De faglige positionspapirer udarbejdes på baggrund af vores praksis og erfaringer i fra medlemsorganisationernes udviklingsprojekter og aktiviteter, vores rådgivning og kursusvirksomhed samt vores administration af Projektpuljen. Papirerne bliver til på baggrund af

høring og den endelige formulering godkendes af Projektrådgivningens Styregruppe.

Papirerne er ikke statiske dokumenter men vil med passende mellemrum blive revideret på baggrund af indhøstede erfaringer. Samtidig vil flere positionspapirer blive udarbejdet om andre emner.

Se seneste version og øvrige positionspapirer på www.prngo.dk

projektrådgivningen